

εἰς αὐτόν, ἡ δὲ εὐχαρίστας τῆς εὐαρέστου ταύτης πρὸς αὐτὸν ἀγγελίας ἀνῆκει δικαιωματικῶς εἰς σέ. Ὑπαγε, λοιπόν, καὶ εἶθε ἀμφοτέροι· νὰ εὐδαιμονήτε.»

Οἱ δὲ δύο ἄνδρες οὐ μάρτυρες συνεχάρησαν τὸν ἱππότην Ἐμβῆν καὶ θερμῶς ἐπήνεσαν αὐτὸν νικῶντα σὰς ἑαυτοῦ προλήψεις. Ἐπειτα δὲ ἐστρεψαν νὰ προσ-αγορεύσωσι τὴν Ῥόζαν, ἀλλ' αὐτὴ εἶχε μεταβῆ εἰς δωμάτιον, ὅπου ἡ Κυρία Χίλδα πρηνητικῶς εἶχεν ἐτοιμάσει πλήρη καὶ ὥραϊαν στολὴν δι' αὐτήν. Ἡ δὲ μελαγχρινὴ βαφὴ ἐξηλείφθη ἀπὸ τοῦ ὥραϊου προσώπου τῆς, καὶ ἀφοῦ ἐνεδύθη, ὡς ἔπρεπεν εἰς τὴν κοινωνικὴν τῆς τάξιν, ἡ Κυρία Χίλδα προσέφερεν εἰς αὐτήν τὰ κειμήλια, τὰ ὅποια εἶχον ἀρπαγῇ ἐκ τοῦ Εὐτυχοῦς Φρουρίου. «Προσφίλης νεαρά μου φίλη,» εἶπεν αὐτῇ, αἰδοῦ τὰ κειμήλια τῆς ἐξαιρέτου μητρός σου, τὰ ὅποια ὅτε μοι παρεδόθησαν ὑπὸ τοῦ συζύγου μου, εἶχον ἀποφασίσει οὐδέποτε νὰ οἰκειοποιηθῶ. Ὅα μὲ ὑποχρέωσης ἂν τὰ φορέσῃς σήμερον.» Ἡ δὲ φιλόστοργος θυγάτηρ ἐκλαυσεν ἐπὶ τῇ θῆα τῶν κοσμημάτων τούτων, ἅτινα ἀνεκάλουν τὸ θάνατον τῆς μητρός τῆς· ἀλλὰ συγχρόνως ἀνεκάλεσαν εἰς τὴν μνήμην αὐτῆς τὴν συμβουλήν τῆς ἀποθησκούσης εὐσεβοῦς μητρός, συμβουλήν, ἥτις ὑπῆρξεν ὁ ὁδηγὸς καὶ ἡ παρηγορία αὐτῆς κατὰ τὰς δεινὰς περιστάσεις καὶ τὰς ἀπροσδοκήτους θλίψεις. Ἐχαιρε δέ, διότι κατὰ τὴν τρυφεράν τῆς ἡλικίαν εὐτύχησε νὰ ἔχῃ τοιαύτην μητέρα.

Ἐν δὲ τῷ δεσποτηρίῳ εὗρε τὸν πατέρα τῆς ἐνδε-δωμένου στολὴν ἱππότου. Ὁ Κύριος Ἐλβέρτος εἶχε πληροφορηθῇ παρὰ τῶν δύο πολεμιστῶν περὶ ὅλων τῶν διατρεχάντων· ἀλλ' αὐτοὶ ἀνέφερον ἰδίως τὴν πεποιθήσιν τοῦ ἱππότου Ἐμβῆ, ὅτι ὁ αἰχμάλωτός του οὐδέποτε ἤθελε συγχωρῆσαι τὰς προσβολὰς τὰς ὁποίας ὑπέστη. «Τοὺς ἔστειλα,» εἶπεν ὁ ἱππότης Ἐλβέρτος πρὸς τὴν Ῥόζαν, «ἵνα παρακαλέσωσι τὸν ἱππότην Ἐμβῆ νὰ μοι ἐπιτρέψῃ νὰ συνδιαλεχθῶ μετ' αὐτοῦ πρὶν ἀναχωρῆσω ἐντεῦθεν. Ὁ δὲ πρῶν ἐχθρός μου θέλει βεβαιωθῇ ὅτι ὁ χριστιανὸς δύναται νὰ συγχωρῇ, ὡς ἐλπίζει καὶ αὐτός νὰ λάβῃ συγχώρησιν παρὰ τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς αὐτοῦ. Ἀποχώρησον ἀγαπητόν μου τέκνον· ταχέως θέλω σὲ ἀκολουθήσει.»

Τί δὲ ἐλέγχθη κατὰ τὴν σύντομον ταύτην συνέντευξιν, δὲν ἐγένετο γνωστόν· ἀλλ' ὅτε οἱ δύο ἱππῶται συνήντησαν τὴν Κυρίαν Χίλδαν καὶ τοὺς λοιπούς, ὁ ἱππότης Ἐλβέρτος εἶπε, «Κατὰ τὴν τὴν νεανικὴν ἡμῶν ἡλικίαν, ὁ ἱππότης Ἐμβῆς καὶ ἐγὼ ἤμεθα φίλοι· πέποιθα δὲ ὅτι τοῦ λοιποῦ θέλομεν εἶσθαι ἐγκαρδίως ἀδελφοί. Συνεφωνήσαμεν δέ, ὥστε πᾶν ὅ,τι δυσάρεστον συνέβη κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους μῆνας, μηδέποτε νὰ μνημονευσθῇ ἀπὸ ταύτης τῆς εὐτυχοῦς ἡμέρας.» Προσφέρον δὲ τὴν χεῖρά του πρὸς τὸν ἱππότην Ἐμβῆν, προσέθηκε μετὰ ἐμφάσεως, «Πέποιθα εἰς τὴν ὑπόσχασίν σου.» Μετὰ ὅψεως ἐκφραζούσης αἰσχύνην καὶ ἐν ταύτῳ εὐγνωμοσύνην, ἐσφίγγεν ὁ ἱππότης Ἐμβῆς τὴν προσφερθεῖσαν χεῖρα· ἔπειτα στρέψας πρὸς τὴν Κυρίαν Χίλδαν, εἶπε, «φιλάτη μου συμβία, θὰ χαρῆς βεβαίως μανθάνουσα ὅτι ὁ μεγαλόψυχος ἱππό-

της συνήνεσε νὰ μᾶς τιμήσῃ μετὰ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ἕως οὗ τὸ Εὐτυχὲς Φρούριον εὐτρεπισθῇ πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ καὶ τῆς θυμασίας θυγατρὸς του.

Πρὸ πολλοῦ ἀνέγνωσα τὸ περὶ Ῥόζας διήγημα εἰς Γαλλικὸν σύγγραμμά· μετὰ τινὰ δὲ ἔτη συντάξασα αὐτὸ ἀγγλιστί, τὸ κατεχώρισα εἰς Περιδικὸν τι τῶν παίδων. Δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀκριβὲς μετὰφρασιν· διότι δὲν εἶχον ἐνώτιόν μου τὸ πρῶτότυπον· συγγράφουσα δὲ τὸ περιεργον τοῦτο διήγημα, παρέλειψα, ὅσα χωρία δὲν ἦσαν ἀρμόδια πρὸς τοὺς νεαροὺς ἀναγνώστας μου, παρενέθηκα δὲ ἄλλα ὠφέλιμα διδάγματα μὴ εὐρισκόμενα ἐν τῷ πρῶτότυπῳ.

Δὲν ἔχω λόγους νὰ φρονῶ ὅτι τὰ κύρια συμβάντα τοῦ διηγήματος τούτου εἶναι πλαστά. Ἄν δὲ παραδεχθῶμεν ὅτι εἶναι ἀληθῆ, πόσον θαυμαστὴ εἶναι ἡ Θεία Πρόνοια, ἥτις, ὡς χρυσοῦς μίτος, διατρέχει αὐτὸ καθ' ὅλοκληρίαν, συνδέουσα τὰ διάφορα γεγονότα.

ΦΥΣΙΚΗ

[ὑπὸ Ε. Α. ΚΕΧΑΓΙΑ.]

Αἱ πρῶται ἀντιλήψεις τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου εἰσὶ διὰ τὸν παῖδα ἀφετηρία τῶν φυσικῶν μελετῶν. Ὁ παῖς μετὰ συντόνου προσοχῆς προσοχῆς παρατηρεῖ τὸ κινούμενον ἐκκρεμές τοῦ ὥρολογίου, τὴν σφαῖραν κυλιόμενῃ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ τὸν τροχὸν τῆς ἀμάξης περιστρεφόμενον περὶ τὸν ἄξονα. Ὁ διέτης παῖς παρατηρεῖ τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ῥύακος ἐπιπλέοντα φύλλα τῶν δένδρων καὶ βυθιζόμενον τὸν ἐν αὐτῷ βυθισθέντα λίθον· πειράται δὲ ποικιλοτρόπως, ὅτε μὲν διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ σώματος, ὅτε δὲ διὰ ξυλάρικον νὰ εὐρῇ τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος αὐτῶν. Πρῶταίτερον ἐφελεσφαίρικα φαινόμενα καὶ μάλιστα γινώσκει καὶ ὁ ὄψος. Πάντα δὲ τὰ παίγνια αὐτοῦ εἰσὶ σχεδὸν φυσικὰ πειράματα, ὡς π. χ. τὸ σφαιροβολεῖν, περιστρέφειν τὴν στεφάνην, κτίζειν ἄλ. ἅτινα οὐ μόνον τὸ μηχανικὸν τοῦ σώματος αὐτοῦ ἀσκούσι σύστημα, ἀλλὰ διδάσκουσι καὶ τὴν χρῆσιν τὴν σκόπιμον τῶν μελῶν αὐτοῦ, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐννοιοῦν τινὰ τῶν φυσικῶν νόμων αὐτῷ παρέχουσιν. Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι ἡ ἐρευνητικὴ τοῦ παιδὸς ὁρεξίς, δι' ἧς ἐπιμῶνως ἐπιζητεῖ τὴν ἐπισθεν τῶν φαινομένων κρυπτομένην αἰτίαν ν' ἀνακαλύψῃ, καθίσταται πολλάκις ὑλικῶς ἐπιζημίως· ἀλλ' ἡ ὑλικὴ αὕτη ζημία ὡς πρὸς τὴν ἐκ ταύτης προερχομένην ἠθικὴν ὠφέλειαν εἶναι ἐλαχίστη. Ἀναγκαῖον ὅμως εἶναι νὰ προλαμβάνηται ἡ τάσις αὕτη τοῦ παιδὸς, ἵνα μὴ ἐνωρὶς ἐξοικειωθῇ μετὰ τὸ πνεῦμα τῆς καταστροφῆς.

Τετραέτης δὲ ὁ παῖς γενόμενος, ἐνίοτε ἀργότερον, ἐρωτᾷ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ περὶ τῆς αἰτίας φαινομένων τινῶν καὶ μάλιστα ὅταν, φαινομένου τινὸς πολλάκις ὑπὸ τοῦ παιδὸς παρατηρηθέντος καὶ ὡς κανόνος τεθέντος, ἀντιστοιχον μὲν, ἑτέρας ὅμως φύσεως συμβαίνει, ὡς π. χ. «Διὰ τί ἡ βροχὴ δὲν παράγει ὑγρασίαν;» ἐρωτᾷ ὁ παῖς ἐπὶ τῇ θῆα βροχῆς κοινορτοῦ.

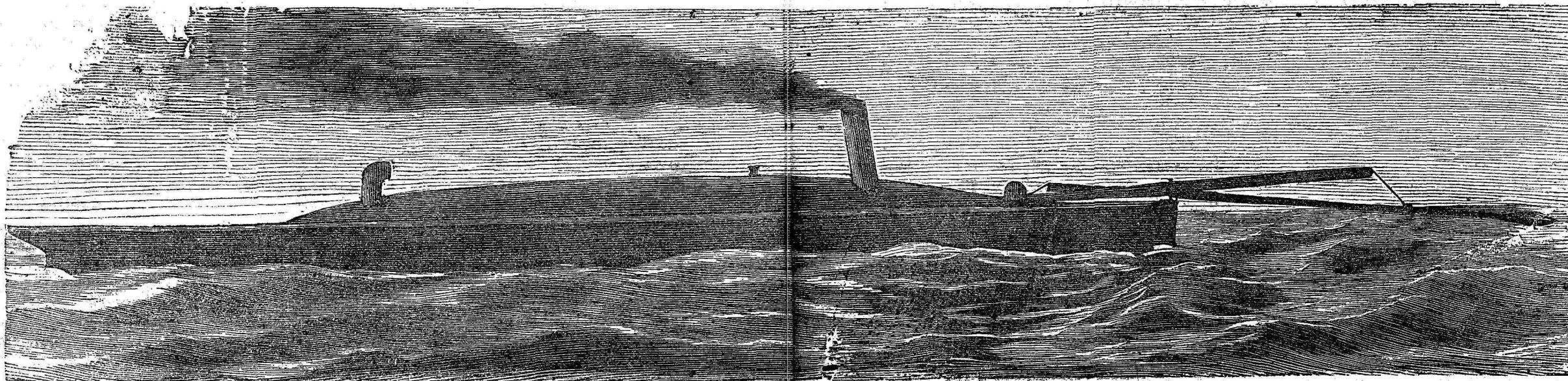
Ἡ δὲ φυσικὴ αὕτη πορεία τῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδὸς ὑποδεικνύει ἡμῖν τὴν μόνην ὀρθὴν μέθοδον, καθ' ἣν οὗτος τῶν μυστηρίων τῆς φύσεως νὰ μνηθῇ δύναται. Κατ' ἀρχὰς ἀρκεῖται ὁ παῖς ἀπλῶς τὰ φαινόμενα τοῦ ἐξωτερικοῦ νὰ παρατηρῇ κόσμου· ἡ δὲ ἀνάγκη τῆς ἐξηγήσεως τούτων διεγείρεται αὐτῷ ἀργότερον. Ὡς μόνον

κύμανσις τῆς ἐπιφανείας τῆς λίμνης μετὰ ῥιφθέντα ἐν αὐτῇ λίθον· ἡ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος ἀντανάκλασις τῶν δένδρων· ἡ ἐν ὕδατι φαινόμενη τῆς ῥάβδου θλάσις· ἡ ἡχώ ἐν τῷ δάσει· ἡ ἐν εὐρυχώρῳ δωματίῳ ἀπήχησις· ὁ βραδύτερον ἀκουόμενος μετὰ τὴν φλόγα τοῦ πυροβόλου ἤχος, προκαλοῦσι τὸν θαυμασμόν τοῦ

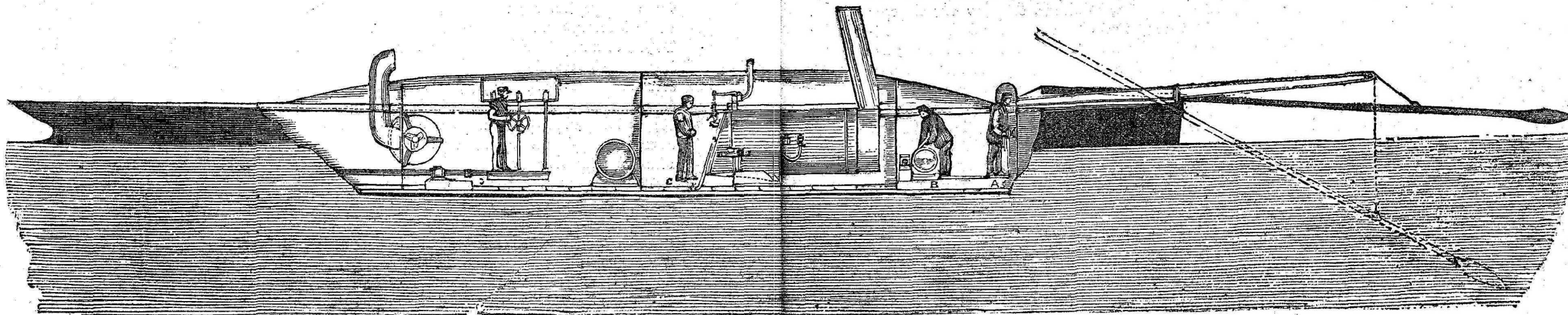
παρέχουσι τὰ ἀτμοσφαιρικὰ φαινόμενα· οἷον δρόσος, ὕμβρος, χάλαζα, χιὼν κτλ. Τὴν ἀνακρίβειαν καὶ ἐξ ἐπιπολῆς παρατήρησιν παιδῶν καὶ πλείστων παρ' ἡμῖν ἐνηλίκων ἐπὶ φαινόμενων διδακτικωτάτων καὶ θελκτικωτάτων καθιστᾷ ἀρίστην ἡ σπάνις τοιούτου, ὅστις κατὰ σειρὰν τὰ χρώματα τῆς ἱριδὸς δύναται ἀσφαλῶς

καὶ τὰς ποικίλας αὐτῆς κατὰ τὸν διάφορον φωτισμὸν ἀποχρώσεις κτλ. Τὴν δὲ θύελλαν ἀνάγκη μετὰ μείζονος προσοχῆς νὰ παρατηρῇ ὁ παῖς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ πατρὸς, ἵνα ἡ ὄψις αὐτῆς, ἥτις τῷ ὀφθαλμῷ ἀδιάφορος ἢ ἀπαρέσκουσα εἶναι, καταστῇ αὐτῷ τερπνὴ, ἀποβλέποντι πρὸς ταύτην ἀνευ δουλικοῦ φόβου. Ἀσκήσεις λίαν

Χάριν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν δημοσιεύομεν διπλὴν εἰκόνα τῶν τορπιλλοφόρων λέμβων τῶν ἄρτίως παρὶς ἡμετέρας κυβερνήσεως ἀποκτηθεῖσων. Ἡ πρώτη εἰκὼν δεῖκνυσι τὴν ἐξωτερικὴν ἐμφάνειαν τῆς λέμβου. Ἡ δευτέρᾳ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ διάφορα αὐτῆς διαμερίσματα.

Μετάλλινος τορπιφόρος λέμβος.

Δ. Μηχανικός. C. Θερμιστής. Β. Ὁ ἐπὶ τῶν πηλῶν ἀξιωματικός. Α. Πλοίαρχος ἢ πηδαλιούχος.

δὲ καὶ δραστηκότατον βοηθητικὸν μέσον πρὸς λυσίτελῃ διδασκαλίαν τῆς φυσικῆς ἔχουσιν οἱ γονεῖς τὴν ἐλευθέραν φύσιν, εἰς ἣν ὁδηγοῦντες τὸν παῖδα, ἀνάγκη νὰ καθοδηγῶσιν οὕτως αὐτῶν τὴν ἀντίληψιν, ὥστε νὰ ἐγείρηται ἡ παρατηρητικὴ αὐτοῦ δύναμις καὶ ὁ θαυμασμός, ὅστις εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς θεωρίας καὶ κατ' Ἀριστὸν ὁτέλην τῆς φιλοσοφίας. Ἡ ἐν συγκέντρσιν κύκλοις

παιδός. Ἀπειρα δὲ τοιαῦτα περιεργείας ἀξία φαινόμενα περιβάλλουσι τὸν παῖδα. Ἵνα δὲ συγχρόνως ὁ παῖς καὶ εἰς τὴν προφορικὴν περιγραφὴν τῶν φαινομένων ἀσκήται, προσποιεῖται ὁ πατήρ ὅτι δὲν παρετήρησε φαινόμενόν τι· ἀφοῦ δὲ παρὰ τοῦ παιδὸς ἀκούσῃ τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ, ἐπιφέρει τότε τὰς δεούσας δι-ορθώσεις· πλουσίαν δὲ πρὸς τοιαύτας ἀσκήσεις ὕλην

ν' ἀποδώτῃ. Μᾶλλον δὲ χαρμωδύνως ὁ παῖς ἀποβλέπει πρὸς τὴν γιόνα. Ἵνα δὲ τὴν ἐσωτερικὴν ἀνάγκην τοῦ παιδὸς ὁ πατήρ ικανοποιῇ, δεόν νὰ καθοδηγῇ αὐτὸν νὰ παρατηρῇ τὴν ἐλαττωρὴν καὶ βραδεῖαν αὐτῆς δίκην ψυχῆς πτώσιν, τὸ ὠραιότατον καὶ κανονικώτατον αὐτῆς σχῆμα, συλλέγων αὐτὴν ἐπὶ ἀβαχίου, τὰς διαφόρους αὐτῆς ἐπισωρεύσεις ἐπὶ δένδρων καὶ στεγῶν

διδασκτικὴ εἶναι ὁ παῖς τὰ χειμερινὰ νέφη, τοὺς τροχιλοὺς τοῦ ἀνέμου, τὸ σχῆμα τῆς ἀστραπῆς νὰ παρατηρῇ καὶ τὸν μεταξὺ ἀστραπῆς καὶ βροντῆς μεσολαβοῦντα χρόνον ἀκριβῶς νὰ ὀρίξῃ. Πιπτούσης δὲ χαλάζης ὠφέλιμον εἶναι, συλλέγων ὁ πατήρ τινὰς ἐκ τούτων νὰ συντρίβῃ, ἵνα τὸ σχῆμα καὶ τὸν ἐντὸς αὐτῆς πυρῆνα ἴδῃ ὁ παῖς. Τοιαῦται δὲ παρατηρήσεις δέ-

λουσιν ἀπαλλάξει τὸν παῖδα τοῦ ἀλόγου τῆς κατα-
γίδος φόβου, ὅστις πολλοὺς τοσοῦτον γελοίους καθιστᾷ.

Πάντες οἱ παῖδες κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον εὐρί-
σκουσιν ἡδονὴν ἐν ταῖς μηχανικαῖς ἐργασίαις. Ὁ διέ-
της π. χ. παρρηθεῖ μετ' ἐνδιαφέροντος τὰς κινήσεις
τῆς ἀνέμου καὶ τοῦ κλωστήρος· πρεσβύτερος δὲ πο-
θεῖ νὰ ἴδῃ πῶς ὁ λιθοτόμος διὰ τῆς πυρίτιδος ἀπο-
σχίζει λίθους· πῶς ὁ ξυλουργὸς διὰ τοῦ πρίονος διασχί-
ζει τοὺς κορμούς τῶν δένδρων εἰς σανίδας· πῶς ὁ ἀνε-
μος κιεῖ τὸν μύλον τοῦ μωλωθροῦ. Εὐκτέον λοιπὸν
εἶναι ὁ πατὴρ νὰ παρέχῃ τῷ παιδί τοιαῦτα θεάματα
καὶ νὰ προσπαθῇ ταῦτα εἰς ἐναρμόνιον καὶ ἐνοποιὸν
ν' ἄγῃ ἀντίληψιν. Μετὰ δὲ ταῦτα, διηγούμενον τοῦ
παιδὸς ὅσα ἀντελήφθη, ὁ πατὴρ τὰ ὄργανα τὰ πρὸς ἐ-
κάστην τῶν ἄνω ἐργασιῶν χρήσιμα κατονομάζει αὐτῷ.

Πολλὰ δὲ παιδικὰ παίγνια παρέχουσιν ἀφορμὴν εἰς
τὴν ἀντίληψιν φυσικῶν φαινομένων καὶ πρῶτην τοῦ
αἰτίου αὐτῶν ἐξιχνίασιν. Ἡ ἐκ τοῦ ἐδάφους π. χ. ἐξα-
κοντιζομένη μετὰ τὴν πτώσιν αὐτῆς ἐκ κόμμεως ἐλα-
στικοῦ σφαίρα, ἡ ἐξογκουμένη ποικιλόχρους τοῦ σάπω-
νος πομφόλυξ, ὁ κατὰ τὴν διάφορον ἐμφύσησιν δια-
φόρως ἤχων αὐλὸς κ.λ. εἰσὶ τοιαῦτα παίγνια. Ἐὰν δὲ
τινες τῶν γονέων ἀμοιρῶσι τῶν ἀναγκαίων πρὸς ἐξήγη-
σιν τοῦ αἰτίου τῶν φαινομένων τούτων γνώσεων, ἃς
ἀρκῶνται εἰς τὸν διὰ τῆς ἀκριβοῦς αὐτῶν περιγραφῆς
σχηματισμὸν εὐκρινεῖς ἀντιλήψεως καὶ παραστάσεως
ἐν τῇ πνευματικῇ τοῦ παιδὸς συνειδήσει.

Πρὸς ἐπιστημονικὴν ὁμῶς κατανόησιν τῶν φυσικῶν
φαινομένων εἶναι ἀπαραίτητον τὰς ἐν τῇ φύσει ἐνερ-
γούσας δυνάμεις ἐκ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν νὰ διακρίνῃ
ὁ παῖς καὶ οὕτω τὸ μέγεθος αὐτῶν νὰ ὀρίξῃ. Εἰς ταύ-
την δὲ τὴν μαθηματικὴν ἀντίληψιν τῶν φυσικῶν ду-
νάμεων λίαν ἀργὰ προήχθη ἡ ἀνθρωπότης. Ὁ μὲν λοι-
πὸν παῖς ὡς κληρονόμος τῶν ἐκατονταετηρίδων πρέ-
πει νὰ μετᾷσχη τῆς κληρονομίας ταύτης, ὁ δὲ πατὴρ,
ὡς ὁδηγὸς αὐτοῦ, νὰ ὁδηγήσῃ ἤδη αὐτὸν εἰς τὴν δευ-
τέραν τάξιν τῶν φυσικῶν μαθημάτων.

[Ἔπεται συνέχεια]

Η ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ

[ὑπὸ τοῦ Dr. Hamlin.]

ὑπό τινος ἐπόψεως ἡ Ἁγία Σοφία εἶναι τὸ μάλλον
ἄξιον παρατηρήσεως οἰκοδόμημα ἐν τῷ κόσμῳ. Τὸ ἀρ-
χικῶς ἀνεγερθεὶς κτίριον εὐρίσκεται ἐν τῷ παρόντι μό-
νον ὅσον ἀφορᾷ τὸ ὕλικόν οὐχὶ δὲ καὶ τὸ σχῆμα. Ὁ
μέγας Κωνσταντῖνος, ὁ πρῶτος χριστιανὸς αὐτοκρά-
τωρ, ἀνήγειρεν ἐνταῦθα ἐκκλησίαν ὅπως σημειώσῃ τὴν
μετάβασιν ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας εἰς τὴν χριστιανι-
σμόν. Ἡ ἐκκλησία δὲν ἀφιερώθη εἰς τὸν Χριστόν,
οὔτε εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, οὔτε εἰς τὴν Παναγίαν,
οὔτε εἰς τινὰ ἅγιον, ἀλλὰ δι' ἀναμίξεως γνωστικισ-
μοῦ καὶ χριστιανισμοῦ, εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν. Τὸ ὕ-
λικόν ἐν μέρει ἐλήφθη ἐκ ναῶν τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τοῦ
Διὸς, ἐν μέρει δὲ ἐγένετο χοῆσις νέου ὕλικου. Τοῦ οἰ-
κοδομήματος δὲ βλαβέντος ἐκ σεισμοῦ καὶ πυρὸς, ὁ

αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς τὴν ἕκτην ἐκατονταετηρίδα,
κατέρριψεν ἐντελῶς αὐτὸ ὅπως κατασκευάσῃ οἰκοδό-
μημα ἄξιον τοῦ ὀνόματος καὶ φήμης του. Ὡς ἀφιερω-
μένον εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν ἐσκέφθη ὅπως πᾶσα ἡ
θεία σοφία ἥτις ποτὲ ἐλαμψεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ συν-
τελέσῃ εἰς κατάρτισιν αὐτοῦ, ὅπως πᾶσα ἡ τέχνη με-
τάσχη αὐτοῦ, ὅπως πᾶς ἐνδοξὸς ναὸς πάσης ἐθνικῆς
θεότητος ἀποστείλῃ εἰσφορὰν μεγάλου τινος ἢ σπανίου
ἔργου, στήλην, τόξον, κ.λ. οὕτω δὲ συμβολικῶς, πάντα
τὰ ἔθνη, πᾶσαι αἱ ἐποχαί, πᾶσαι αἱ θρησκείαι, πᾶσα
ἡ θεία τέχνη συναχθῶσιν ἐνταῦθα καὶ προσφέρωσι λα-
τρείαν εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν. Ἡ ὅπως τὸ μεγαλο-
πρεπὲς οἰκοδόμημα γίνη αὐτὸ ὁ βωμὸς ἐξ οὗ θυμία-
μα σιωπηρᾶς λατρείας διαρκῶς ἀναπέμπεται ἀπὸ αἰ-
ῶνος εἰς αἰῶνα.

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ σχεδίου τούτου ἀνετέθη τῷ ἀρ-
χιτέκτονι Προκοπίῳ. Ἡ στερεότης τοῦ ἔργου ἐδοκι-
μάσθη ἐπὶ δεκατρεῖς καὶ ἡμίσειαν ἐκατονταετηρίδας,
διὰ σεισμῶν, πυρκαϊῶν, ἐπαναστάσεων, ἔτι δὲ ἱστα-
ται ἐν γαληνίῳ καὶ μεγαλοπρεπεί μεγάλῳ ἀνα-
μένον τοὺς κύκλους τοῦ χρόνου νὰ φέρωσι τὴν ἀληθῆ
σοφίαν τῆς λατρευούσης καρδίας τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ
θόλος ἐπανειλημμένως ἐπεσκευάσθη, δοκοὶ δὲ τινες ἐ-
στήθησαν πρὸς τοὺς τοίχους ὅπως καταστήσωσι τὸ
στήριγμα τοῦ θόλου ἀσφαλέστερον, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἄλ-
λα διατελεῖ ἀκριβῶς ὡς ὁ λίαν ἔμπειρος ἀρχιτέκτων
ἀφῆκεν αὐτό. Ὑπάρχουσι τινὰ μέρη ἐν τῇ εἰσόδῳ δει-
κνύοντα τὴν φθορὰν καὶ τριβὴν τῶν αἰώνων, ἀλλὰ
κατὰ τὰ λοιπὰ ὁ ναὸς ἱσταται προκαλῶν τὸν χρόνον.
Ἡ τῶν Ἑφεσίων Ἀρτεμις καὶ οἱ μεγάλοι ναοὶ τῆς
Μικρασίας, Παλμύρας, Αἰγύπτου, Ἑλλάδος καὶ τῶν
νήσων τῆς μεγάλης θαλάσσης, ἐπεμψαν τὰς εἰσφορὰς
των. Ὁ θεατὴς θαυμάζει πῶς τόσον ὑπέρογκοι στή-
λαι μαρμάρου μετεκομίσθησαν τότε διὰ θαλάσσης καὶ
ξηρᾶς ἐπὶ ἀπεράντου ἐκτάσεως πρὸς τοιοῦτον σκοπόν.
Λέξωμεν μίαν τῶν μεγαλοπρεπῶν ἐκείνων στηλῶν τοῦ
ναοῦ τῆς Ἑφέσου. Ἀκολουθήσωμεν διὰ τῆς φαντασίας
τὸ ποσὸν τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας ἥτις ἐχρειάσθη ἀπὸ
τοῦ λατομείου εἰς τὸν ναόν, εἴτα δὲ ἀφοῦ ἡ στήλη
αὕτη ὑπηρετήσῃ τὴν Ἀρτεμιν ἐπὶ ἐκατονταετηρίδας
μετὰ πάσης φροντίδος καὶ ἐπιτηδεσιότητος κατερρίφθη,
μετηνέχθη εἰς τὴν θάλασσαν, εἴτα εἰς τὴν Κωνσταν-
τινούπολιν, ἐκομίσθη εἰς τόσον ὕψος καὶ ἀνηγέρθη ἐκεῖ.
Εἴτα θεωρήσωμεν περίξ ἐπὶ ὅλων ἐκείνων τῶν στηλῶν
καὶ τόξων καὶ τῶν τεραστίων τεμαχίων μαρμάρου.
ἀναπαυομένων ὡς οἱ αἰώνιοι λόφοι, καὶ ἐνθυμηθῶμεν
ὅτι πάντα ταῦτα ἐλατομήθησαν καὶ ἐκτίσθησαν ἐν
ἄλλοις ναοῖς, εἴτα ἀπεχωρίσθησαν, μετεκομίσθησαν
καὶ ὀκοδομήθησαν ἐκ νέου, τότε δὲ θὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ
ἀνθρωπίνη ἐργασία ἡ πρῶτον καὶ τελευταίον γενομέ-
νη ἐπὶ τοῦ ἀπείρου ταύτου οἰκοδομήματος ἐστὶ μεγί-
στη. Μεθ' ὅλην δὲ ταύτην τὴν ποικιλίαν τοῦ ὕλικου
τὸ κτίριον ἀποτελεῖ ἐν ὁμοειδῆς ὅλον. Εἶναι μεγαλο-
πρεπὲς καὶ ἀπλοῦν· ἀπειρον καὶ στερεόν. Οὐδὲν πλειό-
τερον, ἀκριβῶς παρατηρῶν τις θαυμάζει, ἢ τὴν στα-
θερὰν προσοχὴν τοῦ ἀρχιτέκτονος εἰς τὴν στερεότητα,